

Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXVII наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 40

Одеса – 2021

- внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 244-250.
5. Чавикіна Т. І. Міжнародний досвід правового регулювання відпусток. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 222 - 229.

ЛОКАЛЬНО – ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Виблова К., Латишева В. В.

З поглибленням децентралізаційних процесів в Україні, значно зростає необхідність в удосконаленні локально – правового регулювання громадського контролю.

Процес децентралізації влади, вимагає щільнішої взаємодії держави і громадянського суспільства, оскільки об'єднання територіальних громад передбачає ініціативу, що надходить від самих громадян, шляхом артикуляції і агрегації їх інтересів через органи місцевого самоврядування, що у свою чергу призводить до активізації участі самих громадян в процесі самоврядування на рівні регіон.

Процес децентралізації влади передбачає передачу повноважень від центру на місця, тим самим підвищуючи рівень відповідальності регіональних органів публічної влади і вказує на необхідність додаткового контролю з боку суб'єктів громадянського суспільства, як за розширеними повноваженнями, так і фінансовими потоками, що виникають при цьому.

Прикметно, що активізація цих процесів на рівні місцевих органів публічної влади всюди виявляє неефективність існуючих механізмів взаємодії громадянського суспільства і держави, що регламентуються на даний момент.

Більше того, інституційні суб'єкти громадянського суспільства нездатні донести свої інтереси за допомогою існуючих механізмів взаємодії громадянського суспільства і публічної влади, дедалі частіше виключають владу при рішенні насущних проблем, що в свою чергу призводить до значного сплеску самоорганізації суспільства.

На сьогодні ми маємо значну кількість нормативно-правових актів (понад вісімдесят), які покликані регулювати питання тим чи іншим чином пов'язані з громадським контролем.

Натомість, по цей час в Україні немає спеціального закону про громадський контроль.

Особливо, як показує практика застосування існуючої правової бази, це стосується форм та методів його здійснення.

Зокрема, проведення громадських слухань та діяльності громадських рад.

Нормативно-правову базу громадського контролю складають окремі норми Конституції та інших законів України. Так, згідно із статтями 5 і 38 Конституції [1], народ є носієм суверенітету та єдиним джерелом влади в Україні, яку він здійснює безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» в якості однієї з форм громадського контролю визначає громадські слухання (ст. 13), у ході яких «територіальна громада має право зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування» та визначає, що «порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади» [2].

Таким чином, особливістю саме громадського контролю в системі місцевого самоврядування є його правове регулювання нормативно-правовими актами локального характеру, насамперед, за допомогою Статутів територіальних громад.

Саме за допомогою названих локально-правових документів на місцевому рівні, територіальні громади міст та обласних центрів України мають можливість створити дієві механізми взаємовпливу громади та органів місцевого самоврядування в межах наданих їм повноважень, самостійно, розробивши та затвердивши власні правові норми, що регулюють питання участі громадян та забезпечення громадського контролю в роботі органів місцевого самоврядування актами локального значення.

Аналіз сучасної практики ухвалення Статутів територіальних громад свідчить про те, що даний вид локально-правового регулювання поки що не зайняв чільного місця серед форм нормативно-правового регулювання. Зокрема, міста обласного значення довгий час залишалися без статутів, більшість об'єднаних територіальних громад і досі його не мають. Адже відсутні законодавчі вимоги щодо обов'язковості ухвалення статуту, бракує методичної бази на першому етапі впровадження законодавства про місцеве самоврядування. Лише трохи більше 20 % громад таким документом врегулювали свої права на здійснення місцевого управління. У багатьох селах, селищах, а то навіть і в містах, ані влада, ані місцева еліта не підіймали і не підіймають питання необхідності розробки Статуту, бо навіть не уявляють, які переваги дає їм такий документ.

Так, Одеса була одним з останніх обласних центрів України, де в 2011 році ухвалено Статут територіальної громади.

Статут громади має пройти реєстрацію в Мін'юсті, й тільки після цього вважатиметься чинним. Тому, наприклад, місто Житомир має офіційний Статут лише з 2019 року [3].

Та незважаючи на це, спроба правового врегулювання механізмів громадського контролю та форм залучення громадян до процесу управління на рівні місцевого самоврядування за допомогою Статутів територіальних громад є доволі перспективним напрямком.

Особливо за умови врахування курсу держави на децентралізацію та розширення повноважень органів місцевого самоврядування.

Разом з тим, нормативно-правове закріплення зазначених механізмів та форм саме в Статутах територіальних громад потребує значних зусиль з боку як самих територіальних громад, так і органів місцевого самоврядування на відповідній території.

Успішною і результативною участю громадян у здійсненні громадського контролю на рівні об'єднаних територіальних громад можлива за таких умов, як усвідомлення органами публічної влади та посадовими особами усіх рівнів необхідності існування громадського контролю як невід'ємної складової системи публічного управління – у якості зворотного зв'язку та зовнішнього контролю; усвідомлення громадянами, громадськими об'єднаннями, територіальними громадами своєї відповідальності за стан справ на власній території, що має спонукати найбільш активних та небайдужих членів співтовариства добровільно брати участь у здійсненні громадського контролю; наявність розвиненої нормативної бази, яка би передбачала обов'язковість для органів влади залучати представників громадськості до вироблення та реалізації публічної політики на усіх стадіях підготовки, прийняття та виконання управлінських рішень, а також містить дієздатні механізми громадського контролю.

-
1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28 червня 1996 р. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 64 с.
 2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. № 280/97-ВР / URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#n928>
 3. Статут територіальної громади в сучасній практиці. Громадська мережа публічного права та адміністрації UPLAN (Ukrainian Public Law and Administration Network). URL: <https://uplan.org.ua/analytics/statut-terytorialnoi-hromady-v-suchasni-praktytsi/>